

افضاح الحکمة

ترجمه و شرح بداية الحکمة

حکیم الهی علامه طباطبائی

(جلد دوم)

مرحله های ۵-۸

علی ربانی کلیایگانی

مرشدنامه : ربانی کلیپایگانی، طبع، ۱۳۴۴ -
 عنوان قراردادی : بدایة الحکمة، فارسی - عربی، شرح
 عنوان و نام پدیدآور : ایضاح الحکمة: ترجمه و شرح بدایة الحکمة حکیم ابی علاء طباطبائی / علی ربانی کلیپایگانی.
 وضعیت ویراست : [ویراست ۲].
 مشخصات نشر : قم : نشر رأفد، ۱۳۹۶ -
 مشخصات ظاهری : ۳ ج.
 شابکه : ۷۰۰۰۰۰ ریال: ج ۱: 978-600-95788-3-2; ج ۲: 978-600-95788-3-3;
 وضع فهرست نویسی : فنیاً
 یادداشت : کتابخانه،
 مندرجات : ج ۱: مرحله‌های ۱-۳ - ج ۲: مرحله‌های ۴-۵ - ۸
 موضوع : طباطبائی، محمدحسین، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰، بدایة الحکمة - نقد و تفسیر
 نوع : فلسفه اسلامی
 موضوع : Islamic philosophy
 شناسه افزوده : طباطبائی، محمدحسین، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰، بدایة الحکمة، شرح
 رده بندی کنگره : R۱۳۰۷۹۰۱۶ / ۳۰۳۷۲۰۰۲
 رده بندی دهوی : ۱/۱۸۹
 شماره کتابشناسی ملی : ۶۶۵۸۴۲۰

شناسنامه کتاب

نام کتاب: ایضاح الحکمة، ترجمه و شرح بدایة الحکمة
 مؤلف: علی ربانی کلیپایگانی
 ناشر:
 نوبت چاپ، جلد دوم (ویراست جدید):
 تیراژ:
 طرح جلد: حسن مجتبی راد
 صفحه آرا: عطاء اله نصرتی
 شابکه: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۷۸۸-۲-۳

قیمت جلد دوم: ۲۰,۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

مرکز پخش: انتشارات رأفد، قم: ۰۲۵۳۲۸۱۲۹۰۰ - ۰۹۱۹۷۶۶۳۱۳۳

المرحلة الخامسة: فى الماهية و أحكامها و فيها ثمانية فصول

الفصل الأول: الماهية من حيث هى ليست إنا هى

- ترجمه و توضیح ۲۱
- فصل اول: [ماهیت، در حيث ماهیت بودن، چیزی غیر از ماهیت نیست] ۲۱
- شرح مطالب ۲۳
- الف) منشأ اشتقاق ماهیت ۲۳
- ب) تفاوت ماهیت با مابقی و حیثیت ۲۳
- ج) تعاریف یا اصطلاحات ماهیت ۲۴
- د) چرا ماهیت در جواب ما هو بجز می ده؟ ۲۶

الفصل الثانى: فى اعتبارات ماهية و ما يلحق بها من المسائل

- ترجمه و توضیح ۳۰
- فصل دوم: اعتبارات ماهیت و مسائل مربوط به آن ۳۰
- شرح مطالب ۳۲
- الف) اعتبارات سه گانه ماهیت ۳۲
- ب) دو قسم ماهیت بشرط لا ۳۳
- ج) مقسم اعتبارات ماهیت یا کلی طبیعی ۳۵
- اقسام کلی ۳۷
- د) نحوه وجود کلی طبیعی در خارج ۳۷
- ه) کلی طبیعی واحد است یا کثیر؟ ۴۰

الفصل الثالث: فى معنى الذاتى و العرضى

- ترجمه و توضیح ۴۱
- فصل سوم: معنای ذاتی و عرضی ۴۱

- ۴۳ شرح مطالب
- ۴۳ الف) فرق میان مفاهیم ذاتی و غرضی
- ۴۷ ب) فرق میان محمولات بالضمیمه و من صمیمه (خارج محمول)

الفصل الرابع: فی الجنس و الفصل و النوع و بعض ما يلحق بذلك

- ۵۰ ترجمه و توضیح
- ۵۰ فصل چهارم: جنس، فصل، نوع و بعضی از ملحقات آن‌ها
- ۵۳ شرح مطالب
- ۵۴ اعتبار بشری لا یراد بشری در ماده و جنس و صورت و فصل
- ۵۶ فرق میان ماده و صورت در چهارم و اعراض

الفصل الخامس: فی بعض أحكام الفصل

- ۶۰ ترجمه و توضیح
- ۶۰ فصل پنجم: بعضی از احکام فصل
- ۶۱ شرح مطالب

الفصل السادس: فی النوع و جنس أحكامه

- ۶۶ ترجمه و توضیح
- ۶۶ فصل ششم: نوع و بعضی از احکام آن
- ۶۸ شرح مطالب

الفصل السابع: فی الكلی و الجزئی و نحو وجودهما

- ۶۹ ترجمه و توضیح
- ۶۹ فصل هفتم: کلی و جزئی و نحوه وجود آن‌ها
- ۷۰ شرح مطالب
- ۷۱ کلی بودن مستلزم داشتن مصادیق نیست

الفصل الثامن: فی تمیّز الماهیات و تشخیصها

۷۴	ترجمه و توضیح
۷۴	فصل هشتم: تمیّز ماهیات و تشخیص آن‌ها
۷۶	شرح مطالب
۷۶	الف) ملاکات تمیّز ماهیات
۷۸	ب) ملاک تشخیص ماهیات

المرحلة السادسة: فی المقولات العشر و هی الأجناس العالیة التي ایها تنتهی أنواع الماهیات و فیها أحد عشر فصلاً

الفصل الاون: تقسیم الماهية إلى الجوهر والعرض، و عدد المقولات

۸۴	ترجمه و توضیح
۸۴	فصل اول: [تقسیم ماهیت به جوهر و عرض، تعداد مقولات]
۸۵	شرح مطالب
۸۷	۱. حصر همه حقایق امکانی در مقولات دهگانه
۸۹	۲. دلیل بر وجود جوهر چیست؟

الفصل الثاني: فی اقسام الجوهر

۹۱	ترجمه و توضیح
۹۱	فصل دوم: [اقسام جوهر]
۹۲	شرح مطالب

الفصل ثالث: فی الجسم

۹۹	ترجمه و توضیح
۹۹	فصل سوم: [بررسی اقوال] درباره جسم
۱۰۱	[نقد و بررسی اقوال]
۱۰۲	شرح مطالب

- ۱۰۴..... بحث علمى و فلسفى درباره جسم
 ۱۰۹..... تنمة

الفصل الرابع : فى اثبات الملة الاولى و الصورة الجسمية

- ۱۰۹..... ترجمه و توضيح
 ۱۰۹..... فصل چهارم: اثبات ماده اولى و صورت جسميه
 ۱۱۰..... شرح مطالب
 ۱۱۲..... محل نزاع چیست؟
 ۱۱۳..... دلايل اثبات اولى
 ۱۱۴..... برهان قوه و فعل
 ۱۱۵..... بررسى اشکالات برهان قوه
 ۱۱۸..... چند اشکال ديگر
 ۱۲۱..... تنمة

الفصل الخامس : فى اثبات الصور النوعية

- ۱۲۱..... ترجمه و توضيح
 ۱۲۱..... فصل پنجم: اثبات صور نوعيه
 ۱۲۲..... شرح مطالب
 ۱۲۴..... الف: طرفداران صور نوعيه
 ۱۲۵..... ب: منکران صور نوعيه
 ۱۲۵..... ۱- منکران نظام على و معلولى (قاتلان به اراده گزاف)
 ۱۲۶..... ۲- طرفداران نظريه مکانيسم
 ۱۲۹..... ۳- حکماى اشراق
 ۱۳۱..... بررسى دلايل اثبات صور نوعيه
 ۱۳۵..... سختى از اميل بوترو
 ۱۳۶..... بحث صور نوعيه بحثى فلسفى يا علمى؟

الفصل السادس: في تلازم المادّة و الصورة

١٤١	ترجمه و توضیح
١٤١	فصل ششم: تلازم [وجودی] مادّه و صورت
١٤٢	شرح مطالب

الفصل السابع: في أنّ كلّاً من المادّة و الصورة محتاجة إلى الأخرى

١٤٦	ترجمه و توضیح
١٤٦	فصل هفتم: تلازم [مندی] مادّه و صورت به یکدیگر
١٤٩	شرح مطالب
١٥٠	الف - دلیل احتیاج متقابل مادّه و صورت
١٥١	ترکیب مادّه و صورت است یا انضمامی؟
١٥٣	ب - ملاک احتیاج صورت به مادّه
١٥٣	ج - ملاک احتیاج مادّه به صورت
١٥٤	هیولای عالم طبیعت واحد بالعدد است
١٥٧	دلائل وجود نفس و العقل
١٥٧	النفس و العقل موجودان
١٥٧	خاتمه

الفصل الثامن: دلائل وجود نفس و العقل

١٥٨	ترجمه و توضیح
١٥٨	فصل هشتم: [دلائل وجود نفس و عقل]
١٥٩	خاتمه
١٥٩	شرح مطالب
١٥٩	١- دلائل وجود نفس مجرد
١٦١	٢- دلیل جوهر بودن نفس
١٦١	٣- دلائل وجود عقل
١٦٣	٤- در جوهر تضاد راه ندارد

الفصل التاسع: فى الكم و انقساماته و خواصه

- ترجمه و توضيح ١٦٦
- فصل نهم: مقوله كمّ و انقسامات و خواص أن ١٦٦
- تممه [بحث: خواص كم] ١٦٧
- شرح مطالب ١٦٨
- ١- تعريف كمّ و تقسيم أن به متصل و منفصل ١٦٨
- ٢- تعريف كمّ متصل و اقسام أن ١٧٠
- ٣- تعريف كمّ منفصل ١٧١
- ٤- اعتقاد به جزء و نفي كمّ متصل قار ١٧٣
- ٥- خواص و ویژگی های كم ١٧٤

الفصل العاشر: فى الكيف

- ترجمه و توضيح ١٧٧
- فصل دهم: مقوله كيف و [اقسام أن] ١٧٧
- شرح مطالب ١٧٩
- ١- تعريف كيف ١٧٩
- ٢- اقسام كيف ١٨٠
- ٣- واقعية محسوسات از نظر علمای جديد ١٨٣

الفصل الحادى عشر: فى المقولات النسبية

- ترجمه و توضيح ١٨٨
- فصل يازدهم: مقوله هاى نسبية ١٨٨
- شرح مطالب ١٩٠
- ١- مقوله أين و ماهيت مكان ١٩١
- ٢- مقوله متى و ماهيت زمان ١٩٢
- ٣- مقوله وضع ١٩٣
- ٤- مقوله ملك يا جده: ١٩٤
- ٥- مقوله اضافه ١٩٤

۶. مقوله فعل و انفعال ۱۹۷

المرحلة السابعة: في العلة و المعلول و فيما احد عشر فصلا

الفصل الاول: في إثبات العلية و المعلولية و أنهما في الوجود

- ترجمه و توضیح ۲۰۲
- فصل اول: اثبات علیت و معلولیت و این که آن دو در وجودند ۲۰۲
- شرح مطالب ۲۰۳
۱. اثبات اصل علیت ۲۰۳
۲. علیت از احکام وجود است ۲۰۴
- مباحثی دیگر پیرامون قانون علیت ۲۰۵

الفصل الثاني: في انقسامات العلة

- ترجمه و توضیح ۲۱۰
- فصل دوم: انقسامات علت ۲۱۰

الفصل الثالث: في وجوب وجود المعارض عند وجود العلة التامة

- ترجمه و توضیح ۲۱۴
- فصل سوم: وجوب وجود معلول نزد وجود علت تامه و وجوب و اجتماع نزد وجود معلول ۲۱۴
- شرح مطالب ۲۱۵
- مخالفان اصل جبر علی و معلولی ۲۱۷
- جبر علی و معلولی در معلولهای زمانی ۲۱۸
- قانون جبر حرکت و نیازمندی معلول به علت در بقاء ۲۱۹

الفصل الرابع: قاعدة «الواحد»

- ترجمه و توضیح ۲۲۱
- فصل چهارم: [قاعده الواحد] ۲۲۱
- شرح مطالب ۲۲۲

- ۱- مقصود از «واحد» چیست؟ ۲۲۳
- ۲- واحد بسیط کدام است؟ ۲۲۴
- ۳- دلیل اصل سنخیت چیست؟ ۲۲۵
- الف). دلیل حسی و استقرائی ۲۲۵
- ب). دلیل عقلی و قیاسی ۲۲۶
- ۴- اصل سنخیت از نظر فیزیک جدید ۲۲۸
- ۵- تحقیق و بررسی ۲۲۹

الفصل الخامس: فی استحالة الدور و التسلسل فی العلل

- ترجمه و توضیح ۲۳۲
- فصل پنجم: امتناع تسلسل در علل ۲۳۲
- شرح مطالب ۲۳۴
- ۱- تعریف و اقسام دور ۲۳۴
- ۲- دلیل بطلان دور ۲۳۵
- ۳- تعریف تسلسل ۲۳۶
- ۴- براهین بطلان تسلسل ۲۳۶

الفصل السادس: العلة الفاعلية و اقسامها

- ترجمه و توضیح ۲۴۲
- فصل ششم: [علت فاعلی و اقسام آن] ۲۴۲
- شرح مطالب ۲۴۵
- دلیل بر وجود علت فاعلی چیست؟ ۲۴۶
- فاعل بالجبر و بالعناية ۲۵۰

الفصل السابع: فی العلة الغائية

- ترجمه و توضیح ۲۵۳
- فصل هفتم: علت غائی ۲۵۳
- شرح مطالب ۲۵۴

- ۱- تعریف غایت..... ۲۵۵
- ۲- تفاوت غایت در فاعلهای با شعور و فاقد شعور..... ۲۵۵
- ۳- دلیل بر وجود غایت چیست؟..... ۲۵۶
- ۴- ارزش بحث از علت غائی..... ۲۵۷
- ۵- قلمرو بحث علت غائی..... ۲۵۸
- ۶- آیا این بحث از مسائل فلسفی خالص است؟..... ۲۵۸
- ۷- اقسام غایت..... ۲۵۹

الفصل الثامن: فی إثبات الغاية فيما يعد لعباً، أو جزافاً، أو باطلاً و الحركات الطبيعية، و غیر ذلك

- ترجمه و توضیح..... ۲۶۴
- فصل هشتم: اثبات غایت در افعال لعب، جزاف، باطل، حرکت‌های طبیعی و غیر آن‌ها..... ۲۶۴
- شرح مطالب..... ۲۶۶
- غایت در فاعلهای طبیعی..... ۲۶۷
- همگانی بودن شعور در موجودات..... ۲۶۷
- شعور همگانی از دیدگاه قرآن و روایات..... ۲۶۸
- شعور، شرط غایت نیست..... ۲۶۹
- غایت در کارهای جزاف و عبث..... ۲۷۱
- غایت افعال باری..... ۲۷۵

الفصل التاسع: فی نفي القول بالاتفاق، و هو انتفاء الرابطة بين ما يعد غاية للأفعال و بين

العلل الفاعلية

- ترجمه و توضیح..... ۲۷۸
- فصل نهم: نفي قول به اتفاق..... ۲۷۸
- شرح مطالب..... ۲۸۱
- موارد کاربرد واژه اتفاق..... ۲۸۱
- اقوال و آراء در مورد اتفاق..... ۲۸۲

الفصل العاشر: فى العلة الصورية و المادية

٢٨٨	ترجمه و توضيح
٢٨٨	فصل دهم: علت صورى و مادى
٢٨٩	شرح مطالب
٢٩٠	معانى و اصطلاحات ماده و صورت
٢٩٠	١- ماده اولى و ماده ثانيه
٢٩١	٢- ماده بالمعنى الاخص و بالمعنى الاعم
٢٩١	٣- ماده فيزيكى و شيميايى
٢٩٢	معانى يا اصطلاحات صورت

الفصل الحادى عشر: فى العلة الجسمانية

٢٩٥	ترجمه و توضيح
٢٩٥	فصل يازدهم: علت جسمانى
٢٩٦	شرح مطالب

المرحلة الثامنة: فى إنقسام الموجود إلى الواحد و الكثير و فيها عشرة فصول

الفصل الأول: فى معنى الواحد و الكثير

٣٠٢	ترجمه و توضيح
٣٠٢	فصل أول: معنای واحد و كثير
٣٠٤	شرح مطالب
٣٠٧	وحدت و كثرت از معقولات ثانيه فلسفى است

الفصل الثانى: فى أقسام الواحد

٣١٠	ترجمه و توضيح
٣١٠	فصل دوم: أقسام واحد
٣١٢	شرح مطالب
٣١٢	١- واحد يا حقيقى است يا غير حقيقى

- ۲- واحد حقیقی یا حقه است یا غیر حقه ۳۱۲
- ۳- واحد غیر حقه یا بالخصوص است یا بالعموم ۳۱۳
- ۴- واحد، قابل تقسیم است یا غیر قابل تقسیم ۳۱۴
- ۵- اقسام واحد غیر حقیقی ۳۱۴

الفصل الثالث: الهوویة

- ترجمه و توضیح ۳۱۷
- فصل سوم: [وهویت] ۳۱۷
- شرح مطالب ۳۱۸
- ملاك اختلاف و اتحاد، حمل ۳۱۹
- اقسام حمل ۳۲۰

الاسلیم: تقسیمات للحمل الشایع

- ترجمه و توضیح ۳۲۴
- فصل چهارم: [تقسیمات حمل شایع] ۳۲۴
- شرح مطالب ۳۲۶

الفصل الخامس: فی الشیرة و التقابل

- ترجمه و توضیح ۳۲۹
- فصل پنجم: غیریت و تقابل ۳۲۹
- شرح مطالب ۳۳۱
- اقسام غیریت ۳۳۱
- تعریف تقابل: ۳۳۱
- اقسام تقابل ۳۳۲
- آیا بحث تقابل مسأله‌های منطقی است یا فلسفی؟ ۳۳۳
- تمائل و تخالف ۳۳۴

الفصل السادس: في تقابل التضايف

٣٣٧	ترجمه و توضیح
٣٣٧	فصل ششم: تقابل تضايف
٣٣٧	شرح مطالب
٣٣٧	تعريف تضايف
٣٣٨	اشكال
٣٣٩	پاسخ

الفصل السابع: في تقابل التضاد

٣٤٢	ترجمه و توضیح
٣٤٢	فصل هفتم: تقابل تضاد
٣٤٣	شرح مطالب
٣٤٤	تضاد در اصطلاح قدمات
٣٤٤	تضاد در اصطلاح معروف میان مشائخ
٣٤٤	تضاد در اصطلاح برخی از مشائخ

الفصل الثامن: في تقابل الحسم و الملكة

٣٤٧	ترجمه و توضیح
٣٤٧	فصل هشتم: تقابل عدم و ملكة
٣٤٨	شرح مطالب

الفصل التاسع: في تقابل التناقض

٣٥٢	ترجمه و توضیح
٣٥٢	فصل نهم: تقابل تناقض
٣٥٤	شرح مطالب
٣٥٤	آيا در مقدرات هم بالاصاله تناقض جاري است؟
٣٥٤	مقصود از رفع چیست؟

الفصل العاشر: فی تقابل الواحد والكثير

۳۵۷	ترجمه و توضیح
۳۵۷	فصل دهم: تقابل واحد و كثير
۳۵۸	شرح مطالب
۳۵۸	الف) اختلاف واحد و كثير تقابل بالعرض است
۳۵۹	ب) تقابل واحد و كثير نوع پنجمی از تقابل است
۳۶۱	ترجمه و توضیح

تتمه: تقابل حقیقی و تقابل اعتباری

۳۶۱	تتمه: [تقابل حقیقی و تقابل اعتباری]
۳۶۲	شرح مطالب

www.ketab.ir